

PRIRUČNIK ZA MLADE O RODNO ZASNOVANOM I PARTNERSKOM NASILJU

Ivana Markulić
Majida Lubura Ćosić

PRIRUČNIK ZA MLADE O RODNO ZASNOVANOM I PARTNERSKOM NASILJU

Beograd, 2022

PRIRUČNIK ZA MLADE O RODNO ZASNOVANOM I PARTNERSKOM NASILJU

Izdavač

Krovna organizacija mladih Srbije

Autorke

Ivana Markulić i Majida Lubura Ćosić

U pripremi priručnika učestvovali su i:

Elena Čavlin,

Katarina Tomašević,

Denis Knežević

Tiraž

150 komada

Priprema i štampa

Dosije studio, Beograd

Ovaj priručnik nastao je u okviru inicijative „Mladi protiv nasilja” koju sprovodi Agencija Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u Srbiji (UN Women), u saradnji sa Krovnom organizacijom mladih Srbije. Stavovi u ovom priručniku pripadaju isključivo autorkama, i ne predstavljaju nužno stavove UN Women i KOMS-a.

KOME JE NAMENJEN OVAJ PRIRUČNIK?

Svim mladima koji žele da nauče kako da prepoznaju rodno zasnovano nasilje, odnosno nasilje u partnerskim odnosima mladih, ali i daje smernice kako da se zašтите i izađu iz nasilnog odnosa (partnerske veze).

ČEMU SLUŽI PRIRUČNIK?

Ovaj priručnik nudi kratak pregled ali i uputstva kako da se zaštititiš i izađeš iz nasilnog odnosa ukoliko prepoznaš da se u njemu nalaziš! Pomoću ovog priručnika moći ćeš da pomogneš i drugarici/dругu koja/i se nalazi u nasilnoj vezi, da dobiješ informaciju kome možeš da se obratiš za pomoć, ali i da saznaš koje institucije će ti pomoći kada im se obratiš za pomoć.

SADRŽAJ
ŠTA JE U OVOM
PRIRUČNIKU?

KOME JE NAMENJEN OVAJ PRIRUČNIK?	3
ČEMU SLUŽI PRIRUČNIK?.....	3
1. PRIZNANJA	7
2. POL I ROD.....	8
3. NASILJE I NJEGOVI OBLICI	11
4. ŠTA JE RODNO ZASNOVANO NASILJE?.....	12
5. NASILJE U PORODICI	14
6. NASILJE U PARTNERSKIM ODNOSIMA	15
7. OBLICI NASILJA U PARTNERSKIM ODNOSIMA ...	21
FIZIČKO NASILJE	21
PSIHIČKO NASILJE.....	23
SEKSUALNO NASILJE.....	25
EKONOMSKO NASILJE	27
DIGITALNO NASILJE	28
8. ŠTA AKO SE NAĐEŠ U NEKOJ OD OVIH SITUACIJA?.....	31
9. ZAŠTO ŽRTVE OSTAJU U NASILNOM ODNOSU, KADA I ZAŠTO SE ODLUČUJU NA KRAJU ZA ODLAZAK?	37
10. ZAPAMTI.....	41
11. KORISNI MATERIJALI	43
12. LITERATURA	44

1.

PRIZNANJA

Ovaj priručnik nastao je u okviru inicijative „Mladi protiv nasilja” koji sprovodi Agencija Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u Srbiji (UN Women), u saradnji sa Krovnom organizacijom mladih Srbije. Stavovi u ovom priručniku pripadaju isključivo autorkama, i ne predstavljaju nužno stavove UN Women i KOMS-a.

Autorke se posebno zahvaljuju članovima/cama koalicije „Mladi protiv nasilja”: Eleni Čavlin, Katarini Tomašević i Denisu Knežević koji su učestvovali u konsultativnom procesu prilikom izrade ovog priručnika!

2.

POL I ROD

Kada govorimo o nasilju, posebno rodno zasnovanom nasilju, uglavnom možemo čuti da su žrtve te vrste nasilja najčešće devojke i žene. Verovatno se često zapitaš zašto je to tako. Da bismo razumeli uzroke ovog fenomena počecemo od razlikovanja dva pojma koja često možeš čuti – ali koja se iako često korišćena u svakodnevnom govoru neretko mešaju i pogrešno tumače – **pol i rod**.

Pol predstavlja biološke, anatomske razlike između žene i muškarca. To su razlike koje su uočljive pri samom rođenju, najčešće na osnovu genitalija na osnovu kojih određujemo pol kao ženski ili muški.

Rod predstavlja društvena očekivanja u ponašanju osoba ženskog ili muškog pola, odnosno podrazumeva „društveno konstruisane identitete i uloge muškarca i žene.”¹ Kako će se jedna osoba ponašati zavisi od procesa socijalizacije, vaspitnih modela, a time i očekivanja koje samo društvo nameće – čime se utiče na naše ponašanje od samog rođenja. Primera radi, od muškarca se očekuje da radi i zarađuje novac za celu porodicu kao i da ne pokazuje emocije, dok se od žene očekuje da se uda i rađa decu kao glavni prioritet i cilj u njenom životu.

---

1 <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/04/Rodno-zasnovano-nasilje-medju-mladima-v3-3.pdf> str. 19.

Deca se ne rađaju sa saznanjem da *devojčice* nose benkice **roze boje**, a *dečaci* **plave boje**, već u skladu sa očekivanjima društva prihvatamo roze boju kao žensku, a plavu kao mušku. Ovakav društveni konstrukt nije „fiksiran“ već je podložan promenama, a kako vreme prolazi uočavamo da se menja kroz istoriju i da postoje velike razlike zavisno od društva do društva i kulture o kojoj govorimo.

Ideologija rodnih uloga koja je ukorenjena i široko rasprostranjena u svetu, a jako je izražena i na našim podnebljima, održava autoritet i dominaciju muškaraca nad ženama čime one postaju zavisne od muškaraca i samim time izloženije nasilju u porodici. Zbog naučenih tradicionalnih uloga, žene postaju „srođene“ i pomirene sa svojim položajem u društvu i porodici, koji neretko doživljavaju kao potpuno „prirodan“ položaj jer je identičan onome koji su imale njihove majke i bake ili prosto kao „sudbinu“ koja ih je zadesila. Ovakav položaj žene u društvu posledično dovodi do opravdavanja svega što žene zbog njega doživljavaju u toku svog života uključujući i nasilje koje trpe one same ili zajedno sa svojom decom.

3.

NASILJE I NJEGOVI OBLICI

Nasilje samo po sebi predstavlja odraz moći i dominacije jedne osobe nad drugom. Ono je prisutno u svim segmentima društva i nažalost predstavlja našu svakodnevicu, jer gde god se okrenemo susrećemo se sa nekim od njegovih oblika (npr. tuča na ulici ili u školi, roditelji koji tuku dete, nasilje nad životinjama i slično). Nasilje je do te mere zastupljeno i potpuno normalizovano kao redovna pojava da je ono prisutno od filmova i serija, video igrica, na ulici i u kući – svuda oko nas. Bitno je naglasiti da za bilo koji oblik nasilja ne postoji opravdanje. Nasilje predstavlja izabrano ponašanje od strane nasilnika/ce, i ono kao takvo uglavnom nije uzrokovano poremećajem ponašanja, konzumacijom alkohola ili narkotika (već se oni koriste samo kao izgovor ili opravdanje za nasilje, a nekada kao i sredstva čijom se konzumacijom nasilnici/ce ohrabre da sam čin nasilja urade). Ovakve stereotipe i opravdanja o tome zašto neko čini nasilje možemo čuti svuda ali je ono pogrešno i neutemeljeno jer se njima neopravdano povera odgovornost sa osobe koja nasilje čini na bolesti ili poroke koje možda nasilnik/ca ima.

4.

ŠTA JE RODNO ZASNOVANO NASILJE?

Jedan od oblika nasilja koji je relevantan za nas u ovom priručniku jeste rodno zasnovano nasilje. Rodno zasnovano nasilje je bilo koji vid nasilja (fizičko, psihičko, seksualno, ekonomsko) nad nekom osobom samo zato što je određenog pola, roda ili seksualne orijentacije. Kako rodno zasnovano nasilje počiva na nejednakoj moći između dve osobe, koja se zasniva na prihvaćenim rodnim ulogama,² žene i devojčice su najčešće pogođene različitim oblicima rodno zasnovanog nasilja. Različita istraživanja govore da su žene najčešće žrtve nasilja od strane muškaraca, pa zbog toga govorimo o nasilju u porodici, a potom i o nasilju u partnerskim vezama.

---

2 [Za bezbednost kod kuće: Szbijanje nasilja nad ženama u regionu OEBS](#)
[Zbornik dobrih praksi.](#) | OSCE str. 9.

VRSTE NASILJA

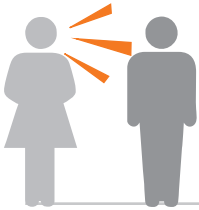
relevantne za ovaj priručnik

RODNO ZASNOVANO NASILJE

NASILJE U PORODICI

NASILJE U PARTNERSKIM ODNOSIMA

FIZIČKO
NASILJE

PSIHIČKO
NASILJE

SEKSUALNO
NASILJE

EKONOMSKO
NASILJE

DIGITALNO
NASILJE

5. NASILJE U PORODICI

Nasilje je praćeno velikim brojem zabluda, stereotipa i predrasuda koji su usmereni kako na nasilnike/ce tako i na žrtve.³ Sva pitanja koja se tiču porodice i problema koji se u njoj dešavaju su obavijena velom tajne i čuvenom rečenicom kako je to privatni problem članova porodice u koji niko sa strane ne treba da se meša. U različitim literaturama se može pročitati da su porodice u kojima je zastupljeno nasilje „nevidljive“, pa se kao takve uspevaju čak predstaviti u javnosti kao „srećne porodice“. Na ovaj način se omogućuje da nasilje u porodici, incest i svi ostali vidovi nasilja koji se dešavaju unutar porodice ostaju tajna i van domašaja zakonske kazne. Iz tog razloga ćemo retko od člana neke porodice čuti da govori da je u njegovoj/njenoj porodici prisutno nasilje, ili da on/ona vrši nasilje nad nekim članom porodice.

Naše društvo je ovu sociološko-patološku pojavu decenijama zanemarivalo zbog duboko ukorenjenih patrijarhalnih vrednosti i uverenja da je nasilje u porodici privatni problem jedne porodice i da u okviru nje treba da se rešava. Kao i ostale vrste nasilja i nasilje u porodici se javlja u više oblika. Žrtve nasilja u porodici mogu biti partneri (kako sadašnji tako i bivši, braćni i vanbraćni, osobe koje su živele zajedno ili ne, osobe koje imaju zajedničko dete ili ne, muškarci i žene), deca ali i stara ili nemoćna lica u porodici.

---

3 Markulić, (2022) Искуства стручних радника/ца о пружању услуга женама жртвама породичног и/или партнерског насиља током пандемије Ковид – 19 у Републици Србији, стр. 8.

6.

NASILJE U PARTNERSKIM ODNOSIMA

Nasilje u partnerskim odnosima predstavlja jedan od najčešćih modaliteta nasilja u porodici. Osnovni oblici u kojima se javlja partnersko nasilje su **fizičko, psihičko, seksualno i ekonomsko** nasilje, a sa napredovanjem digitalnih tehnologija može se uvrstiti i kao poseban oblik nasilja – **digitalno nasilje**. Svi navedeni oblici nasilja su međusobno umreženi i retko se javlja samo jedan oblik nasilja samostalno.

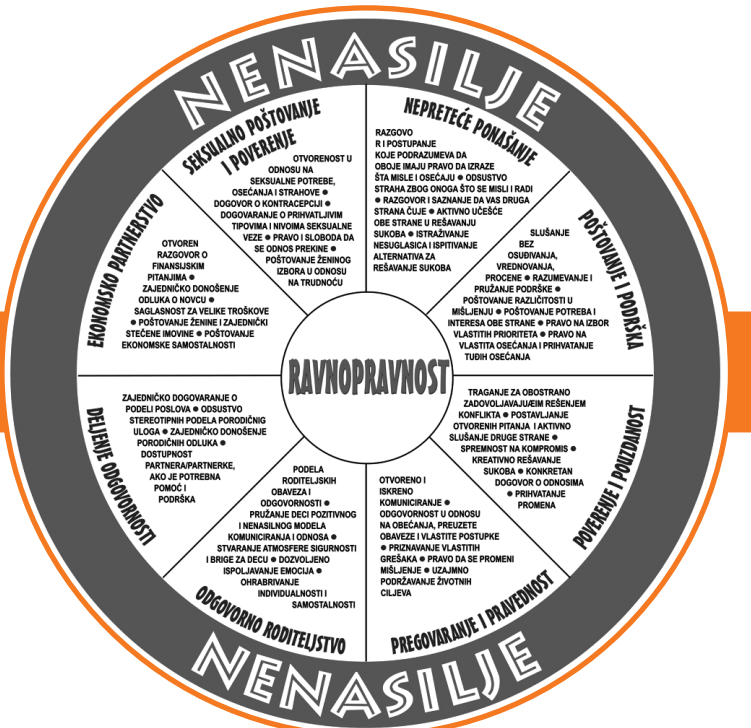
Sam partnerski odnos predstavlja emotivni odnos između dve osobe istog ili različitog pola. Svaka partnerska „zdrava veza” treba da se zasniva na odnosima poverenja, ljubavi, emotivne bliskosti, dobronamernosti, ravnopravnosti i sl. Ukoliko sve navedeno postoji, tvoju vezu učiniće stabilnom i kvalitetnom, a ti ćeš se osećati „poletno” i ispunjeno.

Međutim, ukoliko se u svojoj vezi već duže vreme osećaš loše, a sa partnerom ili partnerkom ne možeš da razgovaraš o tome i ukoliko se često dešavaju svađe nakon kojih se osećaš iscrpljeno i tužno, a koje su nekada ili uvek praćene i fizičkim nasiljem (čupanje, udaranje, guranje...) – to znači da se nalaziš u nasilnoj vezi i da treba da potražiš pomoć.

Iz svake nasilne situacije i veze postoji izlazak, samo je važno napraviti prvi korak i o tome razgovarati sa prijateljem/icom, roditeljima, nastavnikom/icom, profesorom/kom, terapeutom/kinjom – bilo kojom osobom u koju imaš poverenja. Kada поделиš problem sa njima, biće ti lakše jer će neko sagledati problem iz drugačije perspektive i veća je šansa da zajedno nađete rešenje!

Bilo koji oblik nasilja uvek ostavlja posledice, one vidljive ili nevidljive, bilo da su u pitanju fizičke povrede ako govorimo o fizičkom nasilju ili emotivne posledice ukoliko je prisutno psihičko nasilje. Zato je važno na vreme uočiti i prepoznati sve loše znake u vezi – takozvane „red flags” kako bi na vreme izbegla/o produblјivanje i nastavak takvog nasilnog partnerskog odnosa.

Kako bi lakše razumela/o o čemu govorimo u nastavku možeš videti točak nenasilja, odnosno kako treba da izgleda „zdrava” veza između dve osobe. U centru kruga se nalazi RAVNOPRAVNOST kao uslov za dalju izgradnju zdravog odnosa koji može samo ojačati tvoju vezu jer ćete zajedničkim (ravnopravnim) odlučivanjima o bitnim stvarima za vas, uvek moći da nađete kompromis, a time i izbeći moguće svađe. No, svakako nekada je nemoguće zadovoljiti obe strane, pa se mogu javiti nenasilni sukobi koji su OK, ukoliko se ponovo zasnivaju na ravnopravnosti – gde ćete se truditi da čujete jedno drugo i pokušati da razumete svog/ju partnera/ku.

Radi lakšeg prepoznavanja nasilnog „nezdravog” odnosa, u nastavku možeš da vidiš točak nasilja, u čijem centru se nalazi MOĆ I KONTROLA, koji zapravo predstavljaju ono čime nasilnik/ca drži žrtvu u nasilnom odnosu. Da pojasnimo, osoba koja je nasilna koristiće se mehanizmima koji se nalaze u točku – pretnje, zastrašivanje, kontrola, okrivljavanje, psihološko i emotivno zlostavljanje, ekonomsko zlostavljanje i fizičko nasilje. Nasilnik/ca ne mora da koristi sve tehnike, već može da se koristi sa dve, tri, a kada one više ne budu dovodile do željenog ponašanja žrtve, tada nasilnik/ca može početi da se koristi i sa drugim – dodatnim taktikama.

Nasilje u partnerskim odnosima je obrazac ponašanja koji se odvija kroz tri faze⁵:

1. Faza stvaranja tenzija u odnosima
2. Faza jačanja napetosti i eskalacija nasilja
3. Faza „medenog meseca”

---

5 Ignjatović (2011) Nasilje prema ženama u intimnom partnerskom odnosu: Model koordiniranog odgovora zajednice, str. 38.

1. FAZA
RASTUĆA
NAPETOST

2. FAZA
NASILNI
DOGAĐAJ;
ESKALACIJA
NASILJA

3. FAZA – „MEDENI MESEC”;
PONOVO USPOSTAVLJANJE VEZE

U prvoj fazi dolazi do rasta napetosti, odnosno stvaranja „tenzične atmosfere” u komunikaciji između partnera, ali žrtva je svesna da je napad neizbežan i zato – teži da „smiri” situaciju kako ne bi dalje eskalirala. Kada se dese prvi nasilni incidenti, prva reakcija kod žrtve je neverica. Žrtva se često oseća odgovornom za incident i može početi da oseća stid i sramotu što je može sprečavati da potraži pomoć. U drugoj fazi se javlja rastuća napetost kada dolazi do eskalacije nasilja, javlja se prvi šamar ili nepredvidiva (eksplozija besa) i ispoljavanje različitih oblika nasilja. U ovoj fazi žrtva oseća strah za svoj život i bezbednost, pa se tada neke od žrtava odluče da potraže pomoć. Treća faza predstavlja fazu „medenog meseca” kada se nasilnik/ca izvinjava i kaje za svoje ponašanje, pa se žrtva nada da se nasilje neće ponoviti, a sve sa ciljem da se veza obnovi. Međutim

autentične želje za promenom ponašanja nasilnika/ce izostaju. Žrtva se trudi da se popravi i izbegava da radi stvari koje nasilnika/cu ljute i sama će pokušavati da popravi svoju situaciju. U ovoj fazi se najčešće žrtva vraća nasilniku/ci. Faza „medenog meseca” može se posmatrati i kao specifičan oblik emocionalnog zlostavljanja gde nasilnik/ca čini povremene milosti držeći žrtvu u lažnoj nadi da može doći do promene i do prestanka nasilja.

Međutim, praksa je pokazala, da se nakon toga nasilni incidenti uvek ponove i žrtva počinje da se plaši za svoju sigurnost i sigurnost dece ako ih ima. Žrtva još uvek pokušava da nađe opravdanje za nasilnika/cu, trudi se da izbegne njegov/njen bes i poriče ozbiljnost problema. U ovoj fazi žrtva se obično obrati za pomoć nekoje iz svoje okoline ili nekoj instituciji. Reakcija osobe ili institucije kojoj se žrtva obratila vrlo je važna kako bi počela da izlazi iz nasilja u partnerskom odnosu. Ukoliko sistem podrške zakaže i žrtva ne dobije podršku i pomoć biće gurnuta nazad u začarani krug nasilja ispunjena osećanjima ljutnje i krivice. Ukoliko se žrtvi pruži potrebna pomoć u ovoj fazi postoji velika mogućnost da žrtva izađe iz nasilja.

Ukoliko se prepoznaš u nekom od ovih delova kruga, potrebno je da potražiš pomoć što pre!

7.

OBLICI NASILJA U PARTNERSKIM ODNOSIMA

Svake godine životi velikog broja ljudi budu trajno izmjenjeni ili uništeni od strane osoba koje vrše partnersko nasilje nad njima. Emotivni i fizički ožiljci koji su posljedica toga su očigledni u društvenim i kriminalnim statistikama širom sveta.

Nasilje može biti otvoreno, besramno i direktno u lice. Međutim, nasilje može takođe biti suptilno i prikriveno. Ono može da eksplodira ili da se postepeno uvuče u partnerske odnose. Iako su žene uglavnom žrtve nasilja, nasilje mogu doživeti i muškarci, i to najčešće psihološko nasilje.

Zbog same raznovrsnosti modaliteta u kojima se javlja partnersko nasilje, jedan od osnovnih koraka u cilju borbe protiv ovog specifičnog vida nasilja jeste njegovo prepoznavanje. Veoma često je teško prepoznati ga, baš zato što može da se manifestuje u različitim oblicima o kojima će biti više reči u daljem tekstu.

FIZIČKO NASILJE

Fizičko nasilje čini 70% ukupnog udela nasilja u statističkim podacima, i to su obično najbrutalniji oblici nasilja – npr. povrede oštrim i tupim predmetima, udaranje po glavi i telu, čupanje kose, batinanje, šutiranje, nanošenje opekotina, davljenje, bacanje u zid ili pod,

zaključavanje (ugrožavanje slobode kretanja), izlaganje opasnostima, i sl.⁶

Kako ga prepoznati?

Fizičko nasilje je najčešće lako prepoznatljivo jer su povrede i tragovi nasilja vidljivi. Često kod žrtava izazivaju i psihičke posledice i posledice po zdravlje.

- Da li ti se dešava da te dečko ili devojka udara, čupa, odguruje, a potom ti kaže „sam/a si kriv/a?” Važno je da znaš da – **Ne postoji nijedan razlog da neko zasluži šamar ili bilo koji drugi udarac.**

Kao i kod psihičkog nasilja i fizičkim nasiljem nasilnik/ca teži da uspostavi *kontrolu i moć* nad žrtvom, a u situacijama kada mu/joj tehnike koje je koristio/la ranije ne donose željeno ponašanje žrtve, može posegnuti ka fizičkom nasilju.

Kako ga preduprediti?

Fizičko nasilje najčešće ne počinje odjednom, nego će njemu prethoditi neki oblici psihičkog nasilja – vređanje, izolacija, kontrola, a ukoliko se žrtva „pobuni” i želi da zaustavi takvo ponašanje, nasilnik/ca se koristi fizičkim nasiljem kako bi ponovo uspostavio/la svoju dominaciju nad žrtvom, a žrtvu vratio/la u pređašnje ponašanje – kada mu/joj se ne suprotstavlja.

Važno je na vreme reagovati i sprečiti da ne dođe do narušavanja zdravlja i psihičkog stanja žrtve, a u najekstremnijim kako bi se spasio njen život.

---

6 UNHCR, Prevencija i zaštita od nasilja u porodici, Praxis, Beograd, 2008.

Šta uraditi kada se desi?

Verujemo da se tada osoba oseća uplašeno, uznemireno, plačljivo, a sve to može dovesti do osećaja „zaleđenosti“ u kojem ne može da vidi rešenje.

Pokušaj da se izmestiš iz prostorije i pozoveš nekoga da dođe po tebe ili izađi ispred zgrade/kuće i zamoli nekog da pozove policiju ili je možeš pozvati sam/a.

Bitno je da znaš da je nasilje krivično delo i svako je dužan da ga prijavi!

PSIHIČKO NASILJE

Psihičko nasilje se najčešće ispoljava kroz zastrašivanje, konstantno potcenjivanje, kritikovanje, emocionalno ucenjivanje, emocionalne pretnje i optužbe, posesivno ponašanje, stvaranje nesigurnosti i konfuzije kod žrtve, postavljanje nerealnih i neostvarivih očekivanja od žrtve, izlaganje žrtve pritisku, verbalno zlostavljanje, nepoštovanje žrtve, zloupotreba poverenja, poricanje i prebacivanje krivice za nasilje, uznemiravanje, maltretiranje i sl.⁷

Kako ga prepoznati?

- Da li ti se dešava da tvoj dečko/devojka često zbija šale na račun tvog fizičkog izgleda, na primer – „Kakva ti je to frizura, mogla si da se očeshljaš!“ ili „Nešto si se ubucio u poslednje vreme, ispao ti je stomak.“ ili „Daj se malo našminkaj, vidi na šta ličiš!“

Ovo predstavlja vid psihološkog nasilja jer u ovakvom ponašanju vidimo nasilje koje se ogleda u vređanju, prigovaranju, narušavanju samopuzdanja žrtve, što sve može izazvati emocije tuge, osećanje manje vrednosti čime se urušava samopuzdanje i samopoštovanje osobe.

- Da li ti se dešava da ti tvoj dečko/devojka brani da se viđaš sa prijateljima/cama jer „želi da provodiš vreme samo sa njim/njom, i okrivljava te da ga/je ne voliš dovoljno jer i ti ne želiš isto” ili ukoliko izađeš sa prijateljima/cama „često te zove i šalje poruke kako bi proverio/la kada ćeš kući jer mu/joj je dosadno” ili „zahteva da mu/joj pošalješ lokaciju gde se trenutno nalaziš”.

Sve navedeno predstavlja vid psihološkog nasilja u kojima vidimo izolaciju, kontrolu, okrivljavanje i izazivanje osećaja krivice pa se ti osećaš loše. Putem ove tehnike nasilnik/ca izaziva kod žrtve osećanja tuge i beznadežnosti, ali je izvesno da će početi da odlaze prijatelji od tebe jer nećeš moći da „zadovoljiš” obe strane (da provodiš kvalitetno vreme sa prijateljima/cama i sa dečkom/devojkom) čime dolazi do izolacije žrtve i ona je još ranjivija.

Kako ga preduprediti?

Ne odustaj od svojih prijatelja/ica! Oni/e su važna karika u životu svake mlade osobe. Ukoliko se nalaziš na početku veze, a pojavljuju se „red flags” o kojima smo govorile, vreme je da izađeš iz takvog odnosa. Sama/sam ćeš sebi kasnije biti zahvalna/zahvalan!

Šta uraditi kada se desi?

Naravno, nekada se zaljubimo i previše, pa nam „red flags“ i nisu toliko crvene, mane pretvaramo u vrline, a srce je jače od pameti i potrebno nam je vreme da uvidimo sve njegove/njene tehnike nasilja. S druge strane možemo da osećamo stid i sramotu što smo sa takvim partnerom/kom, pa nam je lakše da ne pričamo o tome...**ali nikada nije kasno da reaguješ!**

Ukoliko ti se dešava sada nešto slično ili si prepoznala/o da se ovo dešava tvojoj drugarici/dругu, potraži pomoć – možeš razgovarati sa roditeljima ili nastavnikom/com ili nastavnikom u kojeg imaš poverenja. Nakon toga napravi plan kako ćeš reći svom parnteru/ki da to što radi nije u redu i da ne želiš da budeš u takvoj „nezdravoj“ vezi. Važno je da kada budeš razgovarala/o sa njim/njom o tome to radiš na mestu gde se osećaš bezbedno (na nekom javnom mestu) ili putem telefona, kako bi izbegla/o da dođe do neprijatnih scena ili daljeg nasilja. Pre samog razgovora možeš odglumiti uloge i isprobati sa svojom/im prijateljicom/prijateljem ili pozvati SOS telefon⁸ na kojem rade žene koje će te podržati i ohrabriti.

SEKSUALNO NASILJE

Seksualno nasilje predstavlja seksualne radnje koje se događaju pod prisilom, u kojima je žrtva ponižena, izmanipulisana, kontrolisana, i izdominirana od strane nasilnika/ce. Seksualno nasilje uglavnom prati fizičko i psihičko nasilje. Tu spada svaki oblik povrede polne

slobode, „klasično” silovanje kao i svaki vid prisiljavanja na seksualni odnos. Pod seksualno nasilje spadaju seksualno uznemiravanje, različite prinudne seksualne radnje, silovanje, seksualno zlostavljanje dece i incest.⁹

Kako ga prepoznati?

Seksualno nasilje predstavlja svaki vid neželjene seksualne aktivnosti koji se dešava bez pristanka osobe.

Prisiljavanje na seksualne odnose, prisiljavanje na neželjene seksualne radnje u kojima ne uživamo i koje nas povređuju, seksualni komentari i predlozi – sve to predstavlja seksualno nasilje.

Prijava i sama priča o seksualnom nasilju može biti posebno neprijatna (da osećamo stid), ali imaj na umu da ti nisi kriv/a za to što ti se dogodilo.

Kako ga preduprediti?

Prati sebe i svoja osećanja, sa partnerom/kom treba da razviješ odnos poverenja i bliskosti da bi mogla/o da budeš intimna/man sa njim/njom. Ukoliko osećaš pritisak od strane partnera/ke ili te ucenjuje, razmisli o vašoj vezi! Kao što smo ranije navele – „zdrava veza” se zasniva na odnosima poverenja, ljubavi, emotivne bliskosti, dobronamernosti, ravnopravnosti.

Šta uraditi kada se desi?

Možeš ispričati prijateljici i/ili prijatelju u koje imaš poverenja. Ukoliko se tebi drugarica/drug poveri, saslušaj je/ga i nemoj je/ga osuđivati, sada joj/mu je potrebno da

može sa nekim da bude sigurna/an. Pitaj je/ga kako joj/mu možeš pomoći, jer ona/on najbolje zna šta joj/mu u tom trenutku prija.

U zavisnosti od vrste preživljenog nasilja, nekada je potrebno otići i kod lekara/ke, kako bi se obavio pregled, a kasnije i prijavilo nasilje nadležnim institucijama.

EKONOMSKO NASILJE

Ekonomsko nasilje podrazumeva lišavanje žrtve novca i vrednih stvari, trošenje novca isključivo za zadovoljenje nasilnikovih/cinih potreba, kontrolisanje zarade i primanja, izbegavanje ispunjavanja obaveza izdržavanja preuzetih prema neobezbeđenim članovima porodice. Ono se isto tako odnosi i na zabranu nekom od članova porodice da samostalno raspolaže sopstvenim ili zajedničkim sredstvima i prihodima, kao i zabranu članu porodice da stupi u radni odnos ili na drugi način ostvari sopstvene prihode, zatim nametanje obaveze stalnog podnošenja detaljnih izveštaja o trošenju novca i oduzimanje sredstava za rad, i sl.¹⁰

Kako ga prepoznati?

Ukoliko partner/ka zahteva da mu/joj često pozajmljuješ novac, a potom ti nikad ne vrati ili ukoliko zahteva da ti plaćaš račune, kupuješ određene namirnice, a da pritom on/ona ne predlaže da podelite toškove, može se desiti da se radi o ekonomskom nasilju. Ekonomsko nasilje je često praćeno i psihološkim nasiljem, u cilju izazivanja osećaja krivice žrtve, pa se nasilnik/ca ne-

---

10 Ibid.

retko koristi različitim manipulativnim tehnikama, npr. ukoliko partneru/ki skreneš pažnju na navedeno ponašanje koje nije u redu, a partner/ka to predstavi kao „sebičnost i da ga/je ne voliš dovoljno“.

Kako ga preduprediti?

Kao što smo rekli ranije, zdrava partnerska veza se razvija i zasniva na međusobnim dogovorima oba partnera i ravnopravnosti. Možete isplanirati, u skladu sa individualnim materijalnim situacijama, kako ćete planirati svoje troškove i sprečiti da dođe do neprijatnosti, a potom i ekonomskog nasilja.

Šta uraditi kada se desi?

Ukoliko razgovor sa tvojim/om partnerom/kom nije doveo do željenih promena ponašanja, potraži podršku prijatelja/ica kako bi ti bilo lakše u traženju daljeg rešenja. Razmisli o tvom odnosu sa partnerom/kom.

DIGITALNO NASILJE

Digitalno nasilje predstavlja nasilje na internetu upotrebom digitalne tehnologije i odvija se na svim društvenim mrežama, aplikacijama, platformama, telefonima i sl. Digitalno nasilje sadrži ponašanje koje se ponavlja sa ciljem da se osoba uplaši, osramoti, te naruši samopouzdanje žrtve.¹¹

Kako ga prepoznati?

Digitalno nasilje obuhvata dobijanje neželjenih poruka od (ne)poznatih osoba, komentarisanje fotografija a sve sa ciljem izazivanje straha osobe i narušavanje njenog „ugleda“.

Najčešće se nakon završetka jednog najčešće nasilnog partnerskog odnosa, nasilje nastavlja putem digitalnih platformi i društvenih mreža, mobilnog telefona. Nasilje se nastavlja stalnim pozivanjem na telefon, praćenjem kretanja putem digitalnih alatki, ucenjivanjem određenim informacijama i/ili fotografijama, distribuiranjem istih ostalim korisnicima/cama društvenih mreža, a čime se izaziva kod žrtve osećaj stida i straha, i tada govorimo o osvetničkoj pornografiji. Osvetnička pornografija predstavlja oblik nasilja, kojim se nasilje zapravo nastavlja nakon prekida partnerske veze između dve osobe. Sam naziv „osvetnička“ ukazuje da se radi o osveti zbog napuštanja partnera/ke. Osvetnička pornografija podrazumeva da se fotografije partnerke/a koje su nastale saglasno tokom partnerske veze, zloupotrebljavaju od strane drugog/e partnera/ke i plasiraju na različite medijske kanale i društvene mreže u kojima se navode lični podaci te osobe i na osnovu kojih je moguće utvrditi identitet. Dešava se da se fotografije i ne objave, ali se žrtva ucenjuje time, da se to može dogoditi, pa se tako pokušava vratiti u nasilnu partnersku vezu.

Kako ga preduprediti?

Važno je da su naši nalozi na društvenim mrežama zaštićeni (dvostruka verifikacija), kao i fotografije koje ka-

čimo na našim mrežama (da nalog nije javan). Međutim, bitno je imati na umu da je digitalni svet zapravo virtuelni svet, kao i da većina prijatelja/ica i follower-a na društvenim mrežama ne oslikavaju prava prijateljstva.

U slučaju osvetničke pornografije, uvek treba imati šifru na svom mobilnom telefonu, jer to će sprečiti mogućnost da nasilnik/ca kontroliše tvoju komunikaciju. Lozinke za društvene mreže ne deli sa partnerom/kom – to nije odlika ljubavi, već kontrole (zapamti i kada si u vezi važno je da svako ima svoju privatnost). Za više informacija, možeš se obratiti ženskim organizacijama¹² koje će te dalje informisati.

Šta uraditi kada se desi?

Prilikom prijave digitalnog nasilja, važno je da imaš dokaze u vidu screenshot poruka/poziva koji su ti upućeni, kako bi se dalje moglo prijaviti nadležnim institucijama (Odeljenju za visokotehnološki kriminal).¹³

---

12 <https://www.zeneprotivnasilja.net/o-nama/spisak-organizacija>.

13 <http://www.rjt.gov.rs/sr/organizacija/odeljenja/odeljenje-za-visokotehnolo%C5%A0ki-kriminal>

8.

ŠTA AKO SE NAĐEŠ U NEKOJ OD OVIH SITUACIJA?

Nasiljem u porodici (u koje spada i nasilje u partnerskim vezama kao njegov dominantni oblik) se krše mnogobrojni međunarodni akti koje je naša država potpisala i preuzela obavezu da obezbedi njihovo uživanje i zaštitu. Republika Srbija je odredbe o zaštiti od nasilja u porodici u osnovi sadržala u dvema posebnim oblastima pravnog regulisanja. Sa jedne strane, Porodičnim zakonom kojim se definišu pravila o zabrani nasilja u porodici uključujući i sam pojam nasilja u porodici i specifična pravila građanskopravne zaštite za žrtve nasilja. Sa druge strane Krivični zakonik sadrži posebno krivično delo nasilja u porodici uz ostala krivična dela koja se mogu koristiti radi zaštite žrtve nasilja krivičnopravne kazne za učinioce tih dela. Zakon o rodnoj ravnopravnosti (koji štiti žene i od nasilja u porodici) donet je 2021. godine a od 2017. godine počela je i primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici.

Pod nasiljem u porodici prema Porodičnom zakonu podrazumevamo „ponašanje kojim jedan član porodice ugrožava telesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice, nanošenjem ili pokušajem nanošenja telesne povrede, izazivanjem straha pretnjom ubistva ili nanošenja telesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu, prisiljavanjem na seksualni odnos, navođenjem na seksualni odnos ili seksualni odnos sa licem koje nije navršilo 14. godinu života ili nemoćnim licem, ograničavanjem slobode kretanja ili komuniciranja sa trećim licima, vređanjem, kao i svako

drugo drsko, bezobzirno i zlonamerno ponašanje, bilo da su u pitanju lica koja su u braku / vanbračnoj zajednici / razvedena lica ili rodbina, bilo da žive zajedno ili odvojeno, ili da su lica koja su međusobno bila ili su još uvek u emotivnoj ili seksualnoj vezi, odnosno koja imaju zajedničko dete ili je dete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živela u istom porodičnom domaćinstvu.“¹⁴

Krivični zakonik propisuje sledeća krivična dela kojima se pruža zaštita od nasilja u porodici – uključujući i dela rodno zasnovanog nasilja:

- Krivično delo nasilje u porodici se definiše kao „prime-na nasilja, pretnja da će napasti na život ili telo, drsko ili bezobzirno ponašanje kojim se ugrožava spokojstvo, telesni integritet ili duševno stanje člana porodice“. Teži oblik ovog krivičnog dela nastaje onda kada „se pri izvršenju dela nasilja koristi oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo kojim može da se teško povredi telo ili teško naruši zdravlje, ukoliko je usled dela nastupila teška telesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili je delo učinjeno prema maloletnom licu; i ukoliko je nastupila smrt člana porodice“. Krivično će odgovarati za nasilje u porodici i lice koje prekrši mere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud odredio na osnovu Porodičnog zakona.¹⁵

Pored ovog osnovnog krivičnog dela, za mlade je posebno važno naglasiti dva nova krivična dela koja su

14 Porodični zakon, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon i 6/2015, član 197. stav 3.

15 Krivični zakon, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).

stupila na snagu 2017. godine, a koja spadaju pod okvir zaštite od rodno zasnovanog nasilja:

- Proganjanje – „Svako ko bude uporno pratio neku osobu, pojavljivao se na istim mestima, stajao ispred kuće ili radnog mesta, škole, fakulteta te osobe, slao poruke telefonom, putem svih vrsta društvenih mreža, ili preko drugog lica, protiv volje tog lica”, čini krivično delo proganjanje.
- Seksualno uznemiravanje, koje Krivični zakonik naziva polnim uznemiravanjem – „Ukoliko su poruke erotske i seksualne prirode, ili neko dodiruje drugu osobu (bilo gde po telu) protiv njene volje, upućuje usmene poruke, gestove, ili komentariše telesni izgled aluzijama seksualne prirode, ili pokazuje svoje polne organe” može biti krivično gonjen za izvršenje ovog krivičnog dela.

Važno je naglasiti da ako osoba primeti neki od oblika proganjanja ili seksualnog uznemiravanja, ona mora dodatno povesti računa o svojoj bezbednosti, kako uznemirujuće radnje ne bi prerasle u teže oblike nasilja. U toj situaciji je najbolje reći osobama od poverenja iz svog okruženja kako bi se stvorila „sigurnosna mreža“, i kako bi one kasnije mogle da budu svedoci/kinje o uznemiravajućim događajima kada se oni prijave.

Uz ova tri krivična dela zaštita se pruža i propisanim Krivičnim delima protiv polne slobode:

- Silovanje,
- Obljuba nad nemoćnim licem,
- Obljuba sa detetom,
- Obljuba zloupotrebom položaja,
- Nedoovoljene polne radnje,
- Polno uznemiravanje,

- Podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa,
- Posredovanje u vršenju prostitucije,
- Prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnog lica za pornografiju,
- Navođenje deteta na prisustvovanje polnim radnjama,
- Iskorišćavanje računarske mreže ili komunikacije drugim tehničkim sredstvima za izvršenje krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnom licu.

Kada se nasilje desi ili kada ga prepoznate u svom okruženju možete ga prijaviti:

- Policiji na 192 koje dalje prosleđuje prijavu Tužilaštvu;
- Centru za socijalni rad u vašem gradu/opštini.

Bitno je napomenuti da je dokazivanje svih ovih krivičnih dela jako teško ako žrtva ne sačuva dokaze o zlostavljanju. Važno je pre svega, da osoba koja je žrtva fizičkog i/ili seksualnog nasilja ode što pre kod lekara/ke (npr. kod silovanja žene – kod ginekologa/škinje) kako bi lekar/ka dokumentovao/la vrstu i težinu povreda koje je osoba doživela. Neophodno je sačuvati sve poruke, a ako je osoba u mogućnosti značajno je i vođenje dnevnika o tome kada se, šta i gde desilo, i da li je i ko tačno bio prisutan nasilju. Idealno bi bilo navesti i da li na tim mestima ili u okolini postoji sigurnosna kamera, da li je traženo blokiranje na društvenim mrežama, ili blokiranje poziva sa određenog telefonskog broja, kao i sve druge činjenice koje bi mogle da pomognu u postupku da se dokaže zlostavljanje. Ako osoba na ovaj način bude u mogućnosti da sačuva dokaze, olakšaće posao tužilaštvu da se nasilnik/ca krivično goni i bude adekvatno kažnjen/a. Međutim, pre svega, na

prvom mestu je bezbednost osobe koja doživljava neki od navedenih oblika nasilja, i ona prilikom prikupljanja dokaza i njihovog čuvanja mora da bude izuzetno obazriva. Za sve dalje informacije, podršku i savetovanje u postupcima pred institucijama možete se obratiti Autonomnom ženskom centru i drugim ženskim organizacijama koje pružaju podršku ženama sa iskustvom nasilja (<https://www.zeneprotivnasilja.net/o-nama/spisak-organizacija>). Takođe, možeš se obratiti i Viktimološkom društvu Srbije koje pored žena radi i sa muškarcima sa iskustvom nasilja.

Ukoliko prijaviš nasilje policiji:

Ukoliko se nasilje prijavi policiji (usmenim ili pismenim putem), po Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici, policijski/e službenici/e su u obavezi da izađu na teren i sačine izjavu o prijavljenom događaju nasilja. Nakon toga će proceniti rizik od daljeg nasilja i mogu izreći hitne mere nasilniku/ci, a to su: zabrana prilaska i kontaktiranja i/ili udaljenje iz stana na 48h bez obzira čije je vlasništvo, a navedene mere se mogu produžiti na još 30 dana u konsultaciji sa zamenikom/com javnog tužioca/teljke. Ukoliko se hitne mere izreknu, a nasilnik/ca ih prekrši, predviđena je kazna zatvora po zakonu do 60 dana, ali sud određuje na koji period.

Ukoliko prijaviš nasilje centru za socijalni rad:

Ukoliko se nasilje prijavi nadležnom centru za socijalni rad na opštini na kojoj osoba živi (usmenim ili pismenim putem), stručni/a radnik/ca procenjuje prioritet postupanja. U slučaju neodložnog postupanja organizuje se

neodložna intervencija u 24 sata. U redovnom postupanju, socijalni/a radnik/ca će u odvojenim terminima pozvati prvo na razgovor žrtvu nasilja, a potom nasilnika/cu, i u razgovoru proceniti rizik od daljeg nasilja, napraviti individualni plan usluga kako bi se preveniralo dalje nasilje i preduzele mere zaštite žrtve.¹⁶

Bez obzira kojoj instituciji prijavljuješ nasilje, oni su u obavezi da razmenjuju informacije i u skladu sa svojim nadležnostima reaguju u vidu sprečavanja daljeg nasilja!

---

16 Markulić, (2022) Iskustva stručnih radnika/ca o pružanju usluga ženama žrtvama porodičnog i/ili partnerskog nasilja tokom pandemije Kovid – 19 u Republici Srbiji, str. 30.

9.

ZAŠTO ŽRTVE OSTAJU U NASILNOM ODNOSU, KADA I ZAŠTO SE ODLUČUJU NA KRAJU ZA ODLAZAK?

Uglavnom osobe koje nikada nisu bile u nasilnim partnerskim odnosima smatraju da bi u slučaju nasilja odmah napustile nasilnika/cu i otišle iz takve veze. Ali treba imati na umu da je i većina žrtava nasilja u partnerskom odnosu imala isto mišljenje pre nego što se nasilje desilo i da postoji veliki broj faktora koji utiču na to da li će žrtva odlučiti da ode ili ostane u takvom odnosu. Najznačajniji faktori su:

1. **Žrtva se nada da će se nasilnik/ca promeniti.** Posle izvršenog nasilja, nasilnici/ce se u većini slučajeva kaju uz obećanje da se takvo nešto nikada više neće desiti, obasipaju žrtvu ljubavlju i obećavaju traženje pomoći kako bi prekinuli sa takvim načinom ponašanja (tzv „faza medenog meseca“). Pošto obično žene i devojke koje trpe partnersko nasilje svoj identitet vezuju za vezu koju grade i kojoj su jako posvećene one se iskreno nadaju promeni, te uglavnom smatraju sebe krivom za nasilje i osećaju stid i sramotu od okoline.
2. **Izolovanje.** Žrtve partnerskog nasilja vremenom gube sve svoje sisteme podrške. Neretko ih nasilnik/ca izoluje tako što im na primer uskraćuje da koriste telefon, proverava im mobilni telefon, insistira da je on/a uvek odvozi i dovozi sa posla ako je osoba u radnom odnosu, ponižava žrtvu na porodičnim okupljanjima i sl. Nasilnike/ce često karakteriše preterana ljubomora i posesivnost, oni smatraju da je žrtva njihovo vlasništvo i da imaju apsolutno pravo na nju, na njenu pažnju i

poslušnost. Pomoću navedenih mehanizama kontrole, nasilnik/ca izoluje žrtvu od mogućih osoba podrške, i na taj način uspeva da održava svoju moć nad njom.

- 3. Društveno poricanje.** Žrtve partnerskog nasilja se najčešće plaše da im niko neće verovati da trpe nasilje od strane svog/je partnera/ke. Na primer, nasilnici su neretko jako poštovani i ugledni muškarci koji svoju agresiju i frustracije ispoljavaju isključivo u svojoj porodici između četiri zida svog doma. Žene su svesne ovih činjenica i to uvećava njihov strah da im niko neće verovati i da će ako ispričaju šta im se dešava biti odbačene i proglašene lažovima. Čak i u državnim institucijama u kojima treba da se procesuiru nasilje, dolazi do umanjivanja preživljenog nasilja od strane stručnjaka/kinja, pa neretko lekari/ke daju sredstva za smirenje da bi žrtva lakše podnela nasilje, terapeuti/kinje savetuju popravljanje komunikacije sa naslinim/om partnerom/kom i sl.
- 4. Brojne prepreke za odlazak od nasilnika/ce.** Čak i onda kada žrtva skupi dovoljno hrabrosti i nađe podršku da izađe iz nasilnog odnosa, nasilnici/ce na tom putu postavljaju brojne prepreke. Najčešće ih zastrašuju kako će im uzeti starateljstvo nad decom, kako joj/mu neće dati alimentaciju, da će uticati na njenog/njegovog poslodavca/ku kako bi izgubila/o posao, takođe pokušavaju da okrenu ostale članove porodice i decu protiv nje/njega, predstavljajući je/ga kao razaračicu/razarača porodice, prete da će ubiti nju/njega ili druge članove porodice ako ona/on bude otišla/ao, da će izvršiti samoubistvo ako ga/je napusti, i slično čime eskaliraju nasilje kako bi osigurali da će žrtvu zadržati u tom partnerskom odnosu.

5. **Verovanje u izlečenje nasilnika/ce.** Žrtve nasilja u retkim slučajevima napuste svoje partnere/ke ako se oni odluče da odu na lečenje zbog verovanja da će na lečenju nasilnik/ca uspeti da promeni svoje ponašanje. U ovakvim slučajevima jako je važno da se žrtva dobro informiše o delotvornosti ovih programa i njihovog uticaja na promenu ponašanja u cilju zaštite svog života i života ostalih članova porodice.
6. **Brojne su opasnosti odlaska od nasilnika/ce.** Odlazak od nasilnika/ce sam po sebi može biti veoma opasan postupak jer nasilnici/ce uglavnom povećavaju oblike i količinu nasilja u cilju prinuđivanja žrtve na ostanak i pomirenje ili pak kako bi se osvetili za odlazak. Zbog toga odlazak mora biti strateški isplaniran i uz pravnu intervenciju kako bi se zaštitile žrtve i njihova deca.
7. **Ekonomska zavisnost.** U slučaju potpune ekonomske zavisnosti od nasilnika/ce veće su šanse da će žrtva trepeti nasilje duže – čak i zauvek, jer je te činjenice svestan i nasilnik/ca i maksimalno će je zloupotrebljavati. Iz tog razloga je veoma bitno da žrtve nasilja dobiju adekvatnu pomoć, počev od novčane pomoći za izdržavanje, do upućivanja na programe stručnog osposobljavanja i edukacije kao i obaveštavanja o svim mogućnostima zapošljavanja.
8. **Odlazak je sam po sebi jedan proces.** Nije retkost da žrtve nasilja odlaze od nasilnika/ce i da mu/joj se vraćaju u proseku od 5 do 7 puta pre nego što zauvek napuste nasilnika/cu po procenama raznih istraživanja. Što je duže žrtva izložena nasilju to je odlazak iz takvog odnosa duži proces. Kada prvi put žrtva odluči da napusti nasilnika/cu to može da bude „test“ kako bi videla da li će on/ona zaista da promeniti ponašanje i prestati sa

nasiljem. Ukoliko se posle tog povratka nasilje opet ponovi, žrtva opet napušta nasilnika/cu međutim ona tek tada po prvi put pokušava da dobije što više informacija o opcijama i mogućnostima koje joj stoje na raspolaganju kako bi se zaštitila. Iz tog razloga se mora poštovati tempo kojim se žrtva oseća bezbedno i sigurno da izađe iz kruga nasilja.

10. ZAPAMTI

Partnersko nasilje u kratkim crtama:

---

1. **Modalitet:** fizičko, psihičko, seksualno i ekonomsko.
2. **Učestalost:** povremeno i stalno.
3. **Ozbiljnost posledica nasilja:** ogleda se u stepenu nanesenih povreda i dužinom neophodnog lečenja. Posledice mogu biti blage, umerene ili teške, a najekstremniji oblik nasilja jeste ubistvo.
4. **Trajnost nanesenih povreda:** prolazne i trajne povrede.

Neophodno je da počnemo da reagujemo i da to nasilje koje se evidentno dešava svuda oko nas učinimo „vidljivijim“. Duboko ukorenjenim stavovima i ubeđenjima kako nasilje u porodici „Nije moja stvar“, ili „Njegova porodica/veza, njegova briga“, nije ništa drugo nego ignorisanje problema, čime nesvesno dovodimo do neometanog funkcionisanja i opstajanja začaranog kruga nasilja u porodici/partnerskim vezama. Moramo da shvatimo da je ovo NAŠE društvo i samo ličnom intervencijom i suprotstavljanjem svakog od nas pojedinačno možemo da se izborimo protiv nasilja u našem društvu generalno, a posebno protiv tog specifičnog i mnogostruko štetnog nasilja u porodici i partnerskim vezama.

Na svaku informaciju da se negde dešava nasilje u porodici/partnerskoj vezi potrebno je slučaj prijaviti policiji, Centru za socijalni rad ili organizacijama civilnog društva koje su se specijalizovale u oblasti pružanja pomoći i za rad sa žrtvama nasilja. Svaka žrtva manje je veliki uspeh jer prijavljivanjem nasilja za koje znamo je potencijalno spasavanje života žrtve, ako ne i života još nekog člana tog odnosa.

I NAJVAŽNIJE – ŠTO RANIJE PREPOZNAŠ NASILJE I PREKINEŠ KRUG NASILJA LAKŠE I BRŽE ĆEŠ IZAĆI IZ CELE SITUACIJE. ŠTO PRE BUDEŠ U MOGUĆNOSTI – POTRAŽI POMOĆ I IZVUCI SE IZ KANDŽI NASILNIKA/CE. ZAPAMTI – UVEK POSTOJI ALTERNATIVA KAKO GOD SITUACIJA BEZIZLAZNO IZGLEDALA. POMOZI SEBI I DRUGIMA OKO SEBE KOJI SU ŽRTVE PARTNERSKOG NASILJA KAKO BI JEDNOM ZA SVAGDA PRESTALI DA NA NASILJE U PORODICI I PARTNERSKIM ODNOSIMA GLEDAMO KAO NA NEŠTO ŠTO JE PRIVATAN PROBLEM I NORMALNA STVAR. PREKINIMO TIŠINU KOJA OMOGUĆAVA DA NASILJE U PORODICI I PARTNERSKIM ODNOSIMA BUDE OBAVIJENO VELOM TAJNE ČIME SE ONO OHRABRUJE I OMOGUĆAVA. NASILJE IZ PORODICE/VEZE SE PRELIVA NA SVE OSTALE ASPEKTE NAŠEG DRUŠTVA.

POTRAŽI POMOĆ I PODRŠKU, AKO JE NE NAĐEŠ U SVOM NEPOSREDNOM OKRUŽENJU POSTOJE ORGANIZACIJE I INSTITUCIJE KOJE ĆE TI RADO POMOĆI. I ZAPAMTI NEMA BEZIZLAZNE SITUACIJE, MNOGO JE VIŠE SISTEMA POMOĆI OKO TEBE NEGO ŠTO TI NA PRVI POGLED MOŽE DELOVATI!!!

11.

KORISNI MATERIJALI

Da dobiješ više informacija i podršku možeš se obratiti i:

- Autonomnom ženskom centru koji (pruža podršku ženama sa iskustvom nasilja):
  - ☎ Pruža psiho-socijalnu i emotivnu podršku ženama sa iskustvom nasilja putem besplatnog SOS telefona : 0800 100 007, radnim danima od 10h do 20h. Možeš ostati anonimna.
  - ☎ Pruža Pravnu pomoć – telefon 011/2656 178, radnim danima od 10h do 12h ponedeljkom, utorkom, sredom i četvrtkom od 17h do 20h
  - E-mail konsultacije:
Psihološka podrška na: zene.savet@azc.org.rs
Pravna podrška na: pravnapomoc@azc.org.rs
- ☎ Viktimološkom društvu Srbije (koji pruža podršku i ženama i muškarcima sa iskustvom nasilja) <https://novisajt.vds.rs/pomoc-zrtvama/> i na brojeve telefona 011 2288040, 065 5486421 i 063 356613.
- Nevladinim organizacijama u Srbiji
Spisak organizacija, radno vreme i kontakt podatke u raznim opštinama Srbije možeš pronaći na sledećem linku na sajtu Autonomnog ženskog centra – <https://www.zeneprotivnasilja.net/o-nama/spisak-organizacija>.
- Zanimljivi sajtovi za mlade:
<https://mogudanecu.rs/>
<https://nechupedia.sezamweb.net/>

12.

LITERATURA

Erlih, V., (1971), Porodica u transformaciji, Naprijed, Zagreb, str. 23.

Ignjatović, T. (2011), Nasilje prema ženama u intimnom partnerskom odnosu: Model koordiniranog odgovora zajednice, Beograd, Rekonstrukcija ženski fond, str. 38. Pristupljeno: 10.10.2022.

<https://www.rwfund.org/wp-content/uploads/2014/09/Tanja-Ignjatovi%C4%87-Nasilje-prema-%C5%BEenama-u-intimnom-partnerskom-odnosu-model-koordiniranog-odgovora-zajednice.pdf>

Markulić, J. (2022), Iskustva stručnih radnika/ca o pružanju usluga ženama žrtvama porodičnog i/ili partnerskog nasilja tokom pandemije Kovid – 19 u Republici Srbiji, Beograd, Fakultet političkih nauka, str. 8, 30

OEBS (2009), Za bezbednost kod kuće: Suzbijanje nasilja nad ženama u regionu OEBS. Zbornik dobrih praksi. Beograd, OEBS Misija u Srbiji, str. 9. Pristupljeno: 18.10.2022.

<https://www.osce.org/files/f/documents/d/9/37440.pdf>

Stančetić, M., Milosavljević M., Ranđelović D., Lepojević J. (2021), Istraživanje stavova mladih o rodno zasnovanom nasilju, Beograd, Krovna organizacija mladih Srbije, str. 19. Pristupljeno: 18.10.2022.

<https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/04/Rodno-zasnovano-nasilje-medju-mladima-v3-3.pdf>

<https://www.unicef.org/serbia/zaustavimo-digitalno-nasilje>, pristupljeno: 10.11.2022.

UNHCR, Prevencija i zaštita od nasilja u porodici, Praxis, Beograd, 2008.

Porodični zakon, „Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon i 6/2015, član 197. stav 3.

Krivični zakon, „Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).

<https://czm.org.rs/sest-stvari-o-muskom-nasilju-koje-mozemo-nauciti-od-tanje-savic/>

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

364.63:305-055.2

316.624-055.2:305

МАРКУЛИЋ, Ивана, 1991–

Priručnik za mlade o rodno zasnovanom i partnerskom
nasilju / Ivana Markulić, Majida Lubura Ćosić. – Beograd :
Krovna organizacija mladih Srbije, 2022 (Beograd : Dosije
studio). – 46 str. : ilustr. ; 20 cm

"Ovaj priručnik nastao je u okviru inicijative 'Mladi protiv
nasilja' ... " —> kolofon. – Tiraž 150. – Napomene i
bibliografske reference uz tekst. – Bibliografija: str. 46.

ISBN 978-86-80578-22-4

1. Лубура Ћосић, Мајида, 1991– [аутор]

а) Родно засновано насиље

COBISS.SR-ID 83446025

